

Protocol Wintertelling Knobbelzwanen

Faunabeheereenheid Zuid-Holland

1. Inleiding

Sinds 2006 worden knobbelzwanen en meerkoeten geteld op de derde zaterdag van januari. Vanaf 2014 is de Jagersvereniging gestopt met het aansturen van deze telling. Het tellen van de knobbelzwanen is in een aantal provincies echter nog steeds noodzakelijk. Dit telprotocol is opgesteld om de jaarlijkse wintertelling te standaardiseren en te vergemakkelijken.

Het doel van de wintertelling is het zo goed mogelijk vaststellen van de grootte van de winterpopulatie knobbelzwanen in de provincie. Dit protocol is gebaseerd op de instructies die de Jagersvereniging in 2012 heeft opgesteld en gaat uit van het gebruik van [Dora](#). Provincies die gebruik maken van een ander registratiesysteem kunnen dit protocol gebruiken met aanpassingen betreffende het registratiesysteem.

---

*De wintertelling 2020 wordt gehouden op zaterdag 18 januari en begint om 09.30 uur
Uiterlijke invoerdatum van de telgegevens is zondag 2 februari*

---

2. De uitvoering

2.1 Uitvoerende partijen

Faunabeheereenheden (FBE's)

De FBE zet de telling op in haar provincie, analyseert de gegevens en zorgt dat de uitslag bekend wordt gemaakt.

De FBE communiceert naar de telcoördinatoren van de WBE's en/of de WBE-secretarissen over deze telling. Hierbij levert de FBE ook het meest actuele telprotocol inclusief de telformulieren.

Wildbeheereenheden (WBE's)

De WBE voert de telling uit en heeft de coördinatie binnen haar werkgebied.

Iedere WBE stelt een telcoördinator aan (in Dora: Faunacommissie Tellingen). Als de WBE-secretaris de telling coördineert is er geen aparte telcoördinator nodig. Voor het gemak gebruikt dit protocol hierna alleen de term telcoördinator.

De telcoördinatoren zijn gemachtigd de telling voor te bereiden, telsectoren aan te maken en/of te wijzigen, tellers aan telsectoren te koppelen en de telling af te sluiten in [Dora](#). Zij zijn namens de WBE de verantwoordelijke voor de uitvoering van de telling. Hiernaast zijn de telcoördinatoren het aanspreekpunt voor de FBE.

Voor aanvang van de telling verspreiden de telcoördinatoren de telformulieren en de kaarten van de telsectoren. Ook zorgen zij ervoor dat alle instructies helder zijn voor de tellers. De telsectorkaarten en de telformulieren kunnen vanuit Dora worden geprint.

2.2 Uitvoering

Datum en tijdstip

De wintertelling wordt jaarlijks gehouden op de derde zaterdag van januari, aanvang 09.30 uur. Om dubbeltellingen te voorkomen is het belangrijk dat alle telgroepen tegelijk beginnen met de telling.

Telgebied

Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de winterpopulatie is het van belang dat er

FBE Zuid-Holland

© Faunabeheereenheid Zuid-Holland | Postbus 85881 | 2508 CN | Den Haag
tel (085) 210 3628 | info@fbez.nl | www.fbez.nl

oppervlakte dekkend wordt geteld. Om dit te realiseren telt de WBE haar gehele werkgebied, zowel binnen de bebouwde kom (stadszwanen) als in de jachtvelden en ook in buitengebieden niet behorende tot de jachtvelden. Het is de verantwoordelijkheid van de WBE dat het hele werkgebied geteld wordt.

Telsectoren

Het werkgebied van de WBE wordt opgedeeld in telsectoren.

Van te voren bepaalt de WBE, in overleg met de terreinbeherende organisaties (TBO's), wie welke gebieden gaat tellen. Het te tellen gebied moet zo groot zijn dat een team van tellers ongeveer 2 tot 2,5 uur nodig heeft om het gebied te tellen. De grootte van het telgebied hangt dus sterk af van de zichtbaarheid in het gebied. Knobbelswanen kunnen op grote afstand, met behulp van een goede telescoop/verrekijker, goed worden waargenomen. Omdat de tellers bekend zijn met het gebied, en de zwanen 's winters samenkomen op bekende plekken, kunnen de telgroepen in korte tijd een groot gebied tellen. Het volgen van een vaste route is dan ook niet nodig. Hierdoor kan één telploeg een relatief groot gebied afwerken.

In veel gevallen is het mogelijk om dezelfde telsectoren te gebruiken als voor de Zomertelling. Als deze sectoren te klein zijn, kunnen er ook meerdere aangrenzende sectoren aan een telgroep worden gekoppeld. Houdt hierbij rekening met de voorgeschreven 2 tot 2,5 uur.

Telploegen en benodigdheden

De telploegen bestaan uit één chauffeur (goed bekend met de omgeving), één ervaren teller/jager (tevens goed bekend met de omgeving) en eventueel één of meerdere (minder ervaren) medetellers. Door ervaren tellers te koppelen aan minder ervaren tellers, blijft de kwaliteit van de telling gewaarborgd maar wordt het draagvlak van de telgegevens door de variëteit in de achtergrond van tellers groter. Dat resulteert niet alleen in extra telvrijwilligers maar het creëert ook betrokkenheid van lokale organisaties zoals vogelwerkgroepen, bij de inspanningen die de WBE's leveren. Iedere teller moet een (goede) verrekijker of telescoop bij zich hebben om knobbelswanen op (grote) afstand te kunnen herkennen. Verder is een pen of potlood nodig voor het invullen van het telformulier. Iedere telploeg wordt van te voren voorzien van een kaart met de telsectoren en de benodigde telformulieren (1 per telsector).

Registratie tijdens het tellen

De telgroepen krijgen per telsector één telformulier. Hierop vullen zij duidelijk alle gevraagde gegevens in. Waargenomen knobbelzwanen worden genoteerd op het telformulier van de telsector waarin de knobbelzwanen zijn gezien. Groepen van 15 of groter worden in het daarvoor bestemde deel van het formulier aangegeven. Bij het aanspreken van de knobbelzwanen wordt onderscheid gemaakt tussen eerstejaars (juveniel, grijsbruin gevlekte) en volwassen (adult, witte) exemplaren. Tevens worden de locaties van zowel de groepen als de individuen op de kaart gemarkeerd m.b.v. het waarnemingsnummer. Hiermee kan de telcoördinator achteraf op dubbeltelingen controleren. Knobbelzwanen worden genoteerd als ze binnen de grenzen van de telsectoren zitten. Zwanen die net over de grens liggen, in een telsector die is toegekend aan een andere telgroep, worden apart genoteerd en het waarnemingsnummer wordt op de kaart gezet. Waarschijnlijk worden deze knobbelzwanen door de tellers van de aangrenzende sector genoteerd. Blijkt achteraf echter dat de desbetreffende telploeg deze (groep) zwanen niet heeft gezien dan kan de telcoördinator ze alsnog toevoegen. Aan het einde van de telling leveren de telploegen hun telformulieren bij de telcoördinator in.

Verwerking van de data

De coördinator heeft twee weken de tijd om de getelde knobbelzwanen in [Dora](#) te rapporteren. Voor alle getelde sectoren moet er gerapporteerd worden, ook als er geen knobbelzwanen zijn waargenomen tijdens de telling. In dat geval wordt er een "0" gerapporteerd. Telsectoren die niet zijn geteld worden verwijderd uit de telling om verwarring te voorkomen.

Wanneer alle sectoren zijn ingevuld sluit de telcoördinator de telling af. Hiermee geeft hij aan dat de resultaten van de telling volledig zijn ingevuld.

Zodra alle WBE's de telling hebben afgesloten begint de FBE met de gegevensanalyse. Het streven van de FBE Zuid-Holland is om een maand na de afsluiting van de telling (dus 1,5 maand na de telling) een telrapport klaar te hebben. Dit rapport wordt naar alle WBE's gestuurd en op de website van de FBE gepubliceerd.

3. Telformulier

Hieronder is als voorbeeld een telformulier ingevuld. Het volledige formulier is te vinden op [Dora](#) bij de wintertelling. De primaire telgegevens zijn het belangrijkste onderdeel van de dataverzameling. De secundaire telgegevens zijn voornamelijk bedoeld voor de telcoördinator maar een aantal komen ook aan bod bij de rapportage in [Dora](#).

Knobbelzwaantelling

Primaire telgegevens

wrn-nr	Tijdstip	Knobbelzwaan minder dan 15		Knobbelzwaan meer dan 15		Totaal
		Juv.	Ad.	Juv.	Ad.	
1	09:45	1	5			6
2				6	10	16
3				10	25	35
4		6	0			6
5				0	20	20
6		0	2			2
7						0
8						0
Totaal		7	7	16	55	85

Knobbelzwaantelling

Secundaire telgegevens

Telsectorcode	ZH2016-001
Lopen / Fietsen / Auto / Beet-(n.v.t. doorstrepen)	

Naam teller	Henk Tellers		
Telefoon nr.	06-25252525		
Naam medeteller(s)	Piet Kastjens		
	Klaas den Boer		
	Najib van Dam		
	Natasha Bergens		
Naam telcoördinator	Klaas den Nul		
Datum	20-01-2019		
Starttijd	09:30	Neerslag	0 mm

FBE Zuid-Holland

© Faunabeheereenheid Zuid-Holland | Postbus 85881 | 2508 CN | Den Haag
tel (085) 210 3628 | info@fbezh.nl | www.fbezh.nl

Eindtijd	12.00	Wind	ong. 2 Bft
Temp.	-15	Bewolking	50%

Waarneming buiten telgebied			
wrn-letter	Tijd	Telsector nr.	Groepsgrootte (schatting)
A	09:55	ZH2016-23	25
B			
C			
D			
E			

Opmerkingen